

Innst. 250 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument 8:76 S (2009–2010)

Innstilling fra justiskomiteen om representantfor- slag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Hans Frode Kielland Asmyhr, Morten Ørsal Johansen og Åse Michaelsen om bekjempelse av narkotikaproblemene i norske fengsler

Til Stortinget

Sammendrag

Stortingsrepresentantene Per Sandberg, Hans Frode Kielland Asmyhr, Morten Ørsal Johansen og Åse Michaelsen fremsatte 3. mars 2010 følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen innføre utvidet kapasitet på utdanning av narkotikahunder til kriminalomsorgen.

II

Stortinget ber regjeringen opprette egne besøksrom med økt sikkerhet som glassvegg for de innsatte som har blitt tatt for narkotikamisbruk eller besittelse av narkotika under soning.

III

Stortinget ber regjeringen innføre obligatorisk kontroll av alle gjenstander, besøkende og innsatte som går inn og ut av fengselet ved blant annet å vurdere bruk av nye teknologiske virkemidler.

IV

Stortinget ber regjeringen innføre bruk av strengere sanksjoner for de innsatte som bryter norsk lov

under soning, samt vurdere inndragelse av permisjon som et slikt tiltak.

V

Stortinget ber regjeringen forby ved lov besittelse av kontanter i norske fengsler.

VI

Stortinget ber regjeringen åpne for full visitasjon av besøkende til innsatte som er tatt for besittelse eller bruk av narkotika under soning.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Sigvald Oppebøen Hansen, Stine Renate Håheim, Thor Lillehovde og Tove-Lise Torve, fra Fremskrittspartiet, Hans Frode Kielland Asmyhr, Morten Ørsal Johansen, Åse Michaelsen og lederen Per Sandberg, fra Høyre, André Oktay Dahl og Anders B. Werp, fra Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, og fra Senterpartiet, Ragnhild Aarflot Kalland, viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Hans Frode Kielland Asmyhr, Morten Ørsal Johansen og Åse Michaelsen om bekjempelse av narkotikaproblematikken i norske fengsler.

Komiteen ser svært alvorlig på misbruk av narkotika/illegale rusmidler i norske fengsler og mener det er viktig å bekjempe bruk og omsetning av narkotika i fengslene våre. Dette er viktig for den enkelte innsatte som ønsker å gjøre noe med sitt rusproblem, men også for å unngå at narkotika i fengsler rekrutterer nye rusmisbrukere eller at mennesker som

har vært rusfri, faller for fristelsen til å begynne å ruse seg igjen. Bekjempelse av narkotika i fengslene er også av betydning for samfunnet, da omsetning og bruk av narkotika genererer kriminalitet og hindrer tilbakeføringsarbeidet i kriminalomsorgen. Komiteen viser til FAFO sin undersøkelse, gjennomført i 2004, som viser at ca. 60 pst. av de som soner straffer i fengsel, har et alvorlig rusproblem. Bekjempelse av narkotikabruk i fengslene våre krever både generelle og individuelt rettede tiltak.

Komiteen viser til Kriminalomsorgens helhetlige russtrategi (2008–2011) som har følgende visjon:

«Aktiv oppfølging av domfelte / innsatte med rusproblemer – bedre livsmestring og et tryggere samfunn».

Kriminalomsorgens russtrategi skal bidra til å bedre rehabiliteringen og redusere rusrelatert kriminalitet gjennom å

1. Motivere og tilrettelegge for at domfelte/varetektsinnsatte er rusfrie under straffegjennomføringen og har bedre kontroll med sitt rusmiddelbruk når dommen er sonet.
2. Gi en rask, tydelig og differensiert reaksjon på rusmiddelbruk under straffegjennomføringen.
3. Bedre den samlede organiseringen av ulike rus tiltak og styrke forvaltningssamarbeidet.

Komiteen viser til at kriminalomsorgen skal motivere og legge til rette for at domfelte/varetektsinnsatte er rusfrie under soningen og slik får bedre kontroll med sitt rusmiddelbruk ved løslatelse. Samtidig foretar kriminalomsorgen både systematiske og sporadiske kontroller, samt kontroller ved mistanke om innsmugling og oppbevaring av rusmidler. Her vises til et bredt spekter av tiltak som cellevisitasjon, undersøkelse av kroppens hulrom og søk med narkotikahund.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at kriminalomsorgen i dag har 13 hundeevipasjer, noe som allerede er en betydelig økning fra tidligere år. Med det nivået denne type kontroll har i dag, vil departementet først få gjennomført en evaluering av tjenesten før en eventuell ytterligere kapasitetsutvidelse blir vurdert.

Komiteen viser til at kontrolltiltak for å avdekke mulig misbruk blant annet er omfattende bruk av urinprøver og tilsynsfunksjoner. Videre er arenaer hvor innsatte og ansatte samhandler for både å avdekke rusmisbruk, og å redusere behov og øke

motivasjonen til positive endringer av rusadferden, viktig og nødvendig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener kriminalomsorgens russtrategi med tilhørende tiltak er en god strategi for å bekjempe narkotikaproblemene i fengslene.

Flertallet viser til forskrift til straffegjennomføringsloven § 3-28 og retningslinjenes pkt. 3.34. Dette gir etter flertallets syn tilstrekkelig hjemmel for å gjennomføre nødvendig kontroll med de besøkende. Når det gjelder behovet for å ta i bruk ny teknologi, vil kriminalomsorgen følge utviklingen. Når teknologien er tilstrekkelig gjennomprøvd og fremstår som hensiktsmessig og etisk forsvarlig å bruke, vil departementet vurdere anskaffelse og om nødvendig endring av hjemmelsgrunnlaget.

Flertallet viser til at besøksrom med glassvegg eksisterer i alle enheter med høy sikkerhet, med unntak av Vik fengsel. Kapasiteten er ifølge departementet god nok med unntak av Ullersmo fengsel, som ønsker å øke kapasiteten noe.

Flertallet viser videre til regjeringens opptrapping av innsatsen overfor rusavhengige under soning, blant annet gjennom opprettelse av rusmestningsenheter tilknyttet 11 fengsler. Flertallet viser også til satsingen på § 12-soning i behandlings- og omsorgsinstitusjoner for domfelte med rusproblem. Flertallet er positiv til disse tiltakene, og har forventninger til at dette ytterligere vil bekjempe narkotikaproblemene både i fengsel, friomsorgen og etter endt soning.

Flertallet viser til kriminalomsorgens rusmiddelkontroll i 2009. Denne viser at antall beslag av narkotiske stoffer i norske fengsler har økt fra 653 i 2008 til 1 095 i 2009. Det beslaglegges nesten kun små brukerdoser. Cannabis og amfetamin/metamfetamin dominerer funnene i forbindelse med urinprøvekontroller. Det er også få beslag av sprøyter og sprøytespisser sammenlignet med tidligere år. Antall illegale inntak av rusmidler har gått ned fra 2 704 tilfeller i 2008 til 2 645 tilfeller i 2009.

Flertallet viser til at det derfor kan synes som om det var færre som ruset seg i norske fengsler i 2009 enn i 2008. Det faktum at det også ble beslaglagt mer narkotika i 2009 sammenlignet med 2008, tyder på at kontrollen er bedret.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil fremheve at påstanden om at færre ruser seg i norske fengsler, er basert på synsing og antagelser. Høyere antall beslag av narkotiske stoffer i norske fengsler er trolig et bevis på flere forsøk på innførsel og lagring. Det er imidlertid også

grunn til å tro at flere forsøk på innførsel gir flere vellykkede transporter av narkotiske stoffer inn i norske fengsler. Høyere beslag er således ikke et bevis på at kontrollene er bedret eller at kontrollene stopper en større andel enn tidligere av det som forsøkes smuglet inn i fengslene.

Komiteen vil spesielt trekke fram erfaringene kriminalomsorgen i region sørvest har gjort seg med tanke på bekjempelse av rusmisbruk. Der har de de senere årene arbeidet systematisk med å bedre ruskontrollen. Det er ansatt egne tjenestemenn som har som oppgave å lære opp betjenter i rusforebyggende arbeid og systematisere alle kontrolltiltakene i fengslet for å hindre og begrense illegalt rusmisbruk. Dette arbeidet viser gode resultater. Andel illegale urinprøver har gått kraftig ned, og antall beslag har økt merkbart fra 135 beslag i 2008 til hele 209 i 2009. Konklusjonen fra region sørvest er at økt fokus på kontroll avdekker mer rusmisbruk i fengslene samtidig som miljøet i enhetene blir bedre. Dette gjør i neste omgang at de innsatte er mer motiverte for rehabilitering og at adferden blant de innsatte har bedret seg. Komiteen mener det er viktig at disse erfaringene overføres de øvrige regionene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til stortingsmelding nr. 37 (2007–2008), «Straff som virker» kapittel 14. Her beskrives regjeringens tilbakeføringsgaranti som omfatter både de fengslede og personer som gjennomfører straff utenfor fengsel. Hovedpoenget med tilbakeføringsgarantien er at alle relevante etater som skole, helsetjeneste, Nav osv. i samarbeid med kriminalomsorgen skal lage et helhetlig opplegg som gjør at risikoen for tilbakefall til ny kriminalitet blir vesentlig mindre. I dette ligger også motivasjonsarbeid og tilbud om behandling for rusproblemer hos den dømte. Dette flertallet viser til at kriminalomsorgen arbeider med implementeringen av tilbakeføringsgarantien nå. Dette flertallet ser fram til at tilbakeføringsgarantien er innført og har tro på at dette helhetlige arbeidet vil medføre redusert tilbakefall til ny kriminalitet. Dette flertallet viser til St.meld. nr. 37 «Straff som virker» og Kriminalomsorgens helhetlige russtrategi. Her omtales både ansvarliggjøring av personer med rusmisbruk under straffegjennomføring og ulike reaksjoner og sanksjoner. Dette flertallet mener at bruk av rusmiddel under straffegjennomføringen skal gi en rask, tydelig og differensiert reaksjon. Reaksjonene kriminalomsorgen gir, har til hensikt å ansvarliggjøre og forplikte innsatte og domfelte til å avstå fra rusmidler. Dette flertallet viser til at russtrategien gir følgende reaksjonsmønster ved brudd på rusforbudet:

Ved første gangs brudd på rusforbudet skal innsatte få tilbud om russamtaler eller andre tilpassede tiltak, med mindre bruddet er svært grovt. I disse individuelle samtaler stilles det krav til den innsatte om å endre på forhold som opprettholder kriminaliteten, som for eksempel rusmisbruk. Erfaring viser at slike samtaler er langt mer krevende for den innsatte enn reaksjoner som innebærer tap av et gode.

Dette flertallet viser til at kriminalomsorgen har gode erfaringer med denne type reaksjoner for rusmisbrukere i fengsel. Prosjektene «Alternative rusreaksjoner» er evaluert og viste gode resultater (Vold Hansen & Dahl; 2006). Dersom domfelte ikke ønsker slike russamtaler, mener dette flertallet at reaksjon etter straffegjennomføringsloven § 40 må vurderes. Dersom innsatte bryter rusforbudet flere ganger, må det vurderes om innsatte er i gang med rehabilitering og om bruddet var en «sprekk» hos en ellers motivert innsatt. I slike situasjoner kan reaksjonen gjøres betinget med en prøvetid på inntil 3 måneder, jf. straffegjennomføringsloven § 40, femte ledd. Hvis russamtaler ikke anses å ha hatt en positiv effekt, kan reaksjon etter straffegjennomføringsloven § 40 gis.

Dette flertallet støtter bruken av kriminalomsorgens reaksjonsmønster ved brudd på rusforbudet under straffegjennomføringen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at narkotika-problemene i norske fengsler dessverre er omfattende og må bekjempes med et bredt spekter av virkemidler. Hvis narkotika- og andre rusproblemer sees isolert fra manglende skolegang, og det faktum at mange innsatte har ulike psykiske problemer, vil resultatene som oppnås ikke være så gode som mulig.

Disse medlemmer viser til kriminalomsorgens helhetlige russtrategi for 2008–2011 og den nylig fremlagte rapporten om opplæring i kriminalomsorgen, «Kompetanse gjennom utdanning og arbeid». Isolert sett danner disse dokumentene, sammen med øvrige strategier, tiltak og handlingsplaner, nyttige verktøy for videreutviklingen av kriminalomsorgen. Perspektivene som er lagt til grunn for de ulike tiltakene, er, etter disse medlemmers oppfatning, imidlertid for snevre. Hvert eneste tiltak og handlingsplan er begrenset til å omhandle sitt spesifikke fagfelt, uten at det gjøres forsøk på å se de ulike virkemidlene i sammenheng. Rapporten om opplæringsbehovet og manglende skolegang blant innsatte er beheftet med en betydelig svakhet ved at manglende skolegang og rusmisbruk ikke sees i sammenheng med den enkeltes kriminalitet. Den manglende helheten dette illustrerer, er dessverre ikke enstående for denne regjeringens arbeid med å forbedre kriminalomsorgen og forebygge kriminalitet i sam-

funnet. Intensjonene er gode, det er gjennomførings-
evnen som svikter.

Arbeidet mot narkotika og andre ulovlige rus-
midler i fengslene handler etter disse medlem-
mers syn om mer enn å bekjempe misbruk inne i
fengslene. Rusmisbruk er én av faktorene som bidrar
til at mange dømte ikke klarer å endre adferd til et liv
uten kriminalitet. Ved at den innsattes problemer
knyttet til rus, kriminalitet, manglende arbeidserfaring
og utdanning sees i sammenheng, vil arbeidet
som gjøres med å endre den innsattes adferdsmønstre
og holdninger under soning ha større sannsynlighet
for å lykkes. For mange innsatte gjelder den felles-
nevneren at manglende skolegang kommer i kombi-
nasjon med rusproblemer, blant unge innsatte er
denne sammenhengen særlig klar. Etter disse
medlemmers oppfatning går derfor veien til et liv
uten rus og kriminalitet for disse innsatte gjennom en
fengselshverdag fylt med krav til egeninnsats under
og etter soning, fulgt opp med et målrettet skole-
utdannings- eller arbeidstilbud. Det beste forebyg-
gende arbeidet er det som legger til rette for et liv
uten kriminalitet. Derfor må innsatsen på de ulike
områdene som utdanning og rus sees i sammenheng.

Disse medlemmer vil fremheve at det i kri-
minalomsorgens russtrategi stilles en rekke krav til
hva ansatte i kriminalomsorgen skal beherske og har
kjennskap til om rusmidler, hvilket er viktig. De
ansatte er blant de nærmeste til å arbeide for å endre
de innsattes holdninger til rus. Disse medlem-
mer vil imidlertid påpeke at kravene som må stilles
til de innsatte under soning, er vel så viktige, men
disse nevnes ikke med ett eneste ord i denne strate-
gien. Det er med undring disse medlemmer
registrerer at det ikke stilles strenge krav til de inn-
satte. Forventningene til de innsatte, oversikter og
regler og informasjon om hvordan overtredelser
sanksjoneres, burde etter disse medlemmers oppfat-
ning være en del av kriminalomsorgens russtrategi.
Etter disse medlemmers oppfatning er det ikke
tilstrekkelig at de innsatte avgir urinprøver. Det bør
inngås forpliktende avtaler med de innsatte om rus-
frihet under soning, hvor det er klare sanksjoner hvis
dette brytes.

Komiteens medlemmer fra Frem-
skrittspartiet vil påpeke at en helt grunnleg-
gende forutsetning for at fengselsopphold og rehabi-
litering skal ha nyttevirkning, er at fengslene holdes
frie for narkotiske stoffer. Det er av største viktighet
for den innsatte, deres familier og pårørende og for
samfunnet som helhet. Undersøkelsen «Narkotika-
og alkoholproblemer blant innsatte i norske fengsler»
viser at nesten 50 pst. av de innsatte har brukt narko-
tiske stoffer under soning i norske fengsler. Dette til-
sier at relativt store mengder narkotiske stoffer trans-

porteres inn i fengslene, til tross for de kontrolltiltak
som finnes i dag. Behovet for strengere kontroll er
akutt og åpenbart. Det faktum at kriminalomsorgen
indirekte og over tid tillates å slippe såpass store nar-
kotikamengder inn i norske fengsler, viser med all
tydelighet at det ikke er tilstrekkelig fokus på å
stoppe innføring og lagring. Disse medlemmer
vil påpeke det akutte behov det er for den enkelte inn-
satte og deres familier og pårørende, at kontrollen
strammes inn umiddelbart ved å etterleve de krav
som skal til for å oppnå rusfrie fengsler i Norge.

Disse medlemmer viser til svarbrev fra jus-
tisministeren av 25. mars 2010 (vedlagt) til justisko-
miteen der justisministeren bl.a. kommenterer de
enkelte forslag fra forslagsstillerne. Det fremgår i
dette brevet ingen troverdig beskrivelse av løsning
for å demme opp eller stoppe innførselen av narko-
tika i fengslene. Samtidig avviser justisministeren å
gå inn på de fleste av forslagsstillerens virkemidler.
Det er blant annet derfor det er grunn til å stille spørs-
smål ved om stopp i innførsel av narkotika i norske
fengsler virkelig er et reelt ønske, basert på reelle til-
tak med snarlig og effektiv virkning, eller om det kun
er en langsiktig uttalt strategi uten reelt mål om iverk-
setting. Hvis man skal etterleve en nullvisjon for nar-
kotika i fengslene, er det åpenbart at strengere kon-
trolltiltak, hovedsakelig av mennesker og varer på
vei inn i fengslene, må iverksettes. Det er således vik-
tig å stadfeste at den innsattes narkotikafrie velferd
og rehabilitering går foran en narkotikasmuglers
eventuelle følelse av ubehag i en kontrollsituasjon –
på vei inn i fengselet med narkotika festet på krop-
pen. De fleste besøkende – som naturligvis ikke fører
narkotiske stoffer inn i fengselet – vil trolig ha stor
forståelse for at slike kontroller må gjennomføres likt
for alle, og som en standard rutine ved fengselsbesøk.

Disse medlemmer vil påpeke føre-var-prin-
ippet, der forebygging av narkotikainnførsel i fengs-
lene er til gagn for den innsatte, deres familier og
pårørende og for samfunnet som helhet. Dersom til-
strekkelig fokus settes på dette problemet fra Stortin-
get i denne saken, vil virkningen blant annet være
lavere kriminalitetstilbakefall, lavere rekruttering til
kriminalitet og narkotikamisbruk i og utenfor fengs-
lene og bedre fengselsmiljø for innsatte og ansatte.
Det er også grunn til å tro at det vil føre til færre per-
sonlige og familiære problemer under og etter soning
dersom fengselsoppholdet er rusfritt, og dermed også
i mange tilfeller en lettere integrering tilbake til et
lovlydig liv.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser
til at innsatte i norske fengsler nyter godt av en plan-
lagt progresjon i soningen. Gradvis overføres inn-
satte med lengre dommer til lettere soningsforhold,
med lavere grad av sikkerhet og kontroll. Dette er ett

av flere virkemidler for å tilvenne den innsatte til livet etter soning, en strategi som støttes av disse medlemmer. Etter disse medlemmers oppfatning må det imidlertid følge en rekke vilkår med muligheten for slik progresjon i soningen, med større grad av frihet følger det også et betydelig ansvar. Brudd på de vilkår som settes, herunder total avholdenhet fra rus, må være et minstekrav for å fortsette soningsprogresjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å utarbeide en strategi som kan implementeres i alle fengsler, hvor innsattes rusproblemer, manglende skolegang og kriminalitet sees i sammenheng.»

«Stortinget ber regjeringen om å legge frem forslag til tiltak som medfører at innsatte i større grad ansvarliggjøres for rusmisbruk under soning, herunder hvordan brudd mot rusforbudet sanksjoneres.»

«Stortinget ber regjeringen om at det i statsbudsjettet for 2011 legges fram en tiltakspakke for bedre narkotikakontroll av innsatte og besøkende i norske fengsler.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen om å utarbeide en strategi som kan implementeres i alle fengsler, hvor innsattes rusproblemer, manglende skolegang og kriminalitet sees i sammenheng.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen om å legge frem forslag til tiltak som medfører at innsatte i større grad ansvarliggjøres for rusmisbruk under soning, herunder hvordan brudd mot rusforbudet sanksjoneres.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen om at det i statsbudsjettet for 2011 legges fram en tiltakspakke for bedre narkotikakontroll av innsatte og besøkende i norske fengsler.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen innføre utvidet kapasitet på utdanning av narkotikahunder til kriminalomsorgen.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen opprette egne besøksrom med økt sikkerhet som glassvegg for de innsatte som har blitt tatt for narkotikamisbruk eller besittelse av narkotika under soning.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen innføre obligatorisk kontroll av alle gjenstander, besøkende og innsatte som går inn og ut av fengselet ved blant annet å vurdere bruk av nye teknologiske virkemidler.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen innføre bruk av strengere sanksjoner for de innsatte som bryter norsk lov under soning, samt vurdere inndragelse av permisjon som et slikt tiltak.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen forby ved lov besittelse av kontanter i norske fengsler.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen åpne for full visitasjon av besøkende til innsatte som er tatt for besittelse eller bruk av narkotika under soning.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:76 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Hans Frode Kielland Asmyhr, Morten Ørsal Johansen og Åse Michaelsen om bekjempelse av narkotikaproblemene i norske fengsler – vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 11. mai 2010

Per Sandberg

leder

Tove-Lise Torve

ordfører

Vedlegg

Brev fra Justisdepartementet v/statsråden til justiskomiteen, datert 25. mars 2010

Vedrørende representantforslag 76 S (2009–2010) om bekjempelse av narkotikaproblemene i norske fengsler

Jeg viser til brev 11. mars 2010 vedrørende representantforslag 76 S (2009–2010), hvor Justiskomiteen ber om departementets uttalelse i forbindelse med at den har følgende sak til behandling:

Dokument 8: 76 S (2009 – 2010) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Hans Frode Kielland Asmyhr, Morten Ørsal Johansen og Åse Michaelsen om bekjempelse av narkotikaproblemene i norske fengsler.

Forlagstillerne har fremmet seks konkrete forslag som er ment å styrke enkelte deler av rusmiddelbekjempelsen, i hovedsak kontrolltiltak for å hindre innsmugling og oppbevaring av rusmidler.

4. *Stortinget ber regjeringen innføre utvidet kapasitet på utdanning av narkotikahunder til kriminalomsorgen.*
5. *Stortinget ber regjeringen opprette egne besøksrom med økt sikkerhet som glassvegg for de innsatte som har blitt tatt for narkotikamisbruk eller besittelse av narkotika under soning.*
6. *Stortinget ber regjeringen innføre obligatorisk kontroll av alle gjenstander, besøkende og innsatte som går inn og ut av fengselet ved blant annet å vurdere bruk av nye teknologiske virkemidler.*
7. *Stortinget ber regjeringen innføre bruk av strengere sanksjoner for de innsatte som bryter norsk lov under soning, samt vurdere inndragelse av permisjon som et slikt tiltak.*
8. *Stortinget ber regjeringen forby ved lov besittelse av kontanter i norske fengsler.*
9. *Stortinget ber regjeringen åpne for full visitasjon av besøkende til innsatte som er tatt for besittelse eller bruk av narkotika under soning.*

Forslagstillerne refererer innledningsvis til Einar Ødegårds undersøkelse «Narkotika- og alkoholproblemer blant innsatte i norske fengsler» som bekrefter og presiserer både nasjonal og internasjonal kunnskap om problemområdet. FAFOs undersøkelse fra 2004 viste at ca. 60% av dem som settes i fengsel, har et alvorlig rusmiddelproblem. Dette er imidlertid ingen ensartet gruppe, og det er behov for både generelle og individuelt rettede tiltak.

På den ene siden skal kriminalomsorgen motivere og legge til rette for at domfelte/varetektsinn-

satte er rusfrie under gjennomføringen og har bedre kontroll med sitt rusmiddelmisbruk ved løslatelse. Rusmestringsenheter er et viktig element i et slikt arbeid. En rusmestringsenhet er et rehabiliteringstilbud til rusavhengige med rett til tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Det gis behandling fra spesialisthelsetjenesten for rus og psykiatri samtidig som kriminalomsorgens personell er styrket for å kunne bidra ytterligere i rehabiliteringsprosessen. I perioden 2007–2010 har regjeringen opprettet rusmestringsenheter i 11 fengsler. For å styrke rusrehabiliteringen for kvinner, ble en Stifinneravdeling åpnet ved Bredveit fengsel i 2008. Videre er det foretatt en betydelig satsning på § 12-soning i behandlings- og omsorgsinstitusjoner.

På den andre siden skal kriminalomsorgen ved kontroll bidra til å redusere rusmiddelmisbruket under oppholdet. Dette innebærer tiltak for å oppdage innsmugling, oppbevaring og eventuelt produksjon av rusmidler. Et bredt spekter av tiltak er i dag i bruk, fra cellevisitasjon til personsøk med hund og eksplorasjon av kroppens hulrom.

Et annet viktig kontrollområde er tiltak for å avdekke mulig misbruk. I denne sammenheng er omfattende bruk av urinprøver (26 235 prøver i 2009) og tilsynsfunksjoner viktige tiltak. Videre er det nødvendig med arenaer hvor innsatte og tilsatte samhandler, både for å avdekke rusmiddelmisbruk, men også for å redusere behov og øke motivasjonen til endring av rusatferd.

Jeg vil også påpeke at det synes som det var færre som ruset seg i norske fengsler i 2009 sammenlignet med 2008. Det ble også beslålagt mer narkotika i 2009 enn i 2008 – hvilket tyder på at kontrollen er bedret.

Valg av virkemidler må ses i forhold til den motivasjon og de behov som det enkelte individ har. Kriminalomsorgen er i gang med å utvikle kartleggingsverktøy som skal bidra til at de tiltak som velges, er hensiktsmessige.

Under følger forslagene med mine kommentarer:

1. *Stortinget ber regjeringen innføre utvidet kapasitet på utdanning av narkotikahunder til kriminalomsorgen.*

Kriminalomsorgen har i dag 13 hundeevipasjer, noe som allerede er en betydelig økning fra tidligere år. Kriminalomsorgen samarbeider i tillegg med både toll og politi i forbindelse med sertifisering av hundeevipasjer og ved særlige aksjoner. Det går frem av St.meld. nr. 37 (2007–2008) at departementet vil vur-

dere utvidelse av hundetjenesten. Med det nivået denne type kontroll har i dag, vil departementet først få gjennomført en evaluering av tjenesten før en eventuell ytterligere kapasitetsutvidelse blir vurdert.

Det koster om lag én million kroner i engangsinvesteringer å etablere én hundeevipasje. Dette er engangsinvesteringer til anskaffelse av en bil, hundebur, annet hundeutstyr, tilsetting av en tjenestemann, utstyr til tjenestemannen mv.

Drift av en hundeevipasje ligger koster om lag 0,6 mill. kroner årlig. Driftskostnadene skal dekke lønn til hundefører/tjenestemann, hundegodtgjørelse, kost til hund, drift av bil mv.

2. *Stortinget ber regjeringen opprette egne besøksrom med økt sikkerhet som glassvegg for de innsatte som har blitt tatt for narkotikamisbruk eller besittelse av narkotika under soning.*

Slike besøksrom eksisterer allerede i alle enheter med høy sikkerhet, med unntak av Vik fengsel. De øvrige rapporterer at regelverket er tilfredsstillende. Kapasiteten er god nok med unntak av Ullersmo fengsel, som ønsker å øke kapasiteten noe. Behovet for denne typen tiltak ved enheter med lav sikkerhet har så langt ikke vært vurdert som nødvendig.

3. *Stortinget ber regjeringen innføre obligatorisk kontroll av alle gjenstander, besøkende og innsatte som går inn og ut av fengselet ved blant annet å vurdere bruk av nye teknologiske virkemidler.*

Forskrift til straffegjennomføringslovens § 3-28 og retningslinjenes pkt. 3.34 gir i dag tilstrekkelig hjemmel for å gjennomføre nødvendig kontroll med de besøkende. Når det gjelder behovet for å ta i bruk ny teknologi, ønsker kriminalomsorgen å følge utviklingen. Når teknologien er tilstrekkelig gjennomprøvd og fremstår som hensiktsmessig og etisk forsvarlig å bruke for våre formål, vil departementet vurdere anskaffelse og om nødvendig endring av hjemmelsgrunnlaget.

4. *Stortinget ber regjeringen innføre bruk av strengere sanksjoner for de innsatte som bryter norsk lov under soning, samt vurdere inndragelse av permisjon som et slikt tiltak.*

Det er domstolene som avgjør straffen for brudd på loven, enten det er begått av domfelte eller andre. Kriminalomsorgen kan ikke ilegge tilleggsstraff i fengsel for forhold som domstolene skal ta stilling til, fordi det ville stride mot forbudet mot dobbeltstraff, jf. Den europeiske menneskerettighetskonvensjon. Nye kriminelle handlinger vil imidlertid ha betydning for de sikkerhetsvurderinger som gjøres i for-

bindelse med søknader om soningsprogresjon, permisjoner osv. Hvis straffbare forhold ikke anmeldes, kan kriminalomsorgen reagere med disiplinærvedtak etter straffegjennomføringslovens § 40. Jeg anser dette for å være tilstrekkelig.

5. *Stortinget ber regjeringen forby ved lov besittelse av kontanter i norske fengsler.*

Jeg er av den oppfatning at regelverket på dette området er tilstrekkelig. Den enkelte region og eventuelt Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF) skal sørge for en hensiktsmessig praksis. I økende grad går kriminalomsorgen vekk fra en praksis som innebærer at innsatte har tilgang til kontanter, enten dette er begrenset til mynter eller ikke. Jeg ønsker imidlertid fortsatt at den enkelte enhets egenart skal vektlegges når valg av praksis på dette området besluttet. I enkelte enheter som overgangsboliger og andre enheter med lavere sikkerhetsnivå, er muligheten for å disponere kontanter, om enn i begrenset grad, et viktig element i det å trene på tilbakeføring til samfunnet.

6. *Stortinget ber regjeringen åpne for full visitasjon av besøkende til innsatte som er tatt for besittelse eller bruk av narkotika under soning.*

Jeg forstår forslaget dit hen at kriminalomsorgens tilsatte skal kunne foreta kroppsvisitasjoner som innebærer avkledning av besøkende. Jeg antar videre at forslaget ikke omfatter eksplorasjon av kroppens hulrom. Dagens situasjon er at kriminalomsorgen har anledning til å foreta personsøk med hund av besøkende. Ved mistanke om innsmugling av rusmidler kan så den besøkende holdes igjen til politiet ankommer. Jeg vil ikke avvise at det kan være behov for endringer av dagens regelverk, men understreker at dette må sees i en helhetlig sammenheng.

En helhetlig sammenheng er å se rehabiliterende og motiverende tiltak i sammenheng med kontrollerende tiltak. Tiltakene skal supplere og ikke motarbeide hverandre. For å bedre kriminalomsorgens arbeid, har KSF i tildelingsbrevet for 2010 bedt regionene å utarbeide en analyse av rusmisbrukets omfang, herunder innsmugling, omsetning og bruk av illegale midler. Videre skal analysen inneholde en beskrivelse av kontrolltiltakene som er iverksatt eller planlegges iverksatt i hver enkelt enhet. Ved behov skal regionene utarbeide en handlingsplan. KSF skal følge opp dette arbeidet og bidra til kompetanseutveksling mellom regionene. Med bakgrunn i dette arbeidet vil man fortløpende vurdere behovet for nye tiltak. Dette skal skje i sammenheng med oppfølgingen av St.meld. nr. 37 (2007–2008).

